

CHCEME SE VRÁTITI...

Před prvním tunelem od nás k Obřanům, na brdku, za nímž je cesta do Kozího žlebu, vykukují modré květy koniklece již ze svých šedivých kožíšků. A ze svého šedivého zimního kabátu vykukují já asi také tak. Jenže poněvadž nejsem moudrá bylina, nýbrž hloupý člověk, vykukují mnohem netrpělivěji. Ale nejen vzhůru k obloze podjarního zápasu předem přece vyhraného. Také k zemi, k zemi nejvíce. A zejména k jednomu drobečku země. A nohy poskakují mi z místa na místo jako myšlenky: rády by uspíšily něco velmi pěkného. Ale jen svatá trpělivost pomůže dál, jak říká náš děda desetkrát denně. 5 10

Hodlám letošního jara dovršiti své povenkovštění. Nezbývá mi nic jiného a netouží srdce po ničem jiném. Zelený prapor vlaje mi již dávno vesele nad hlavou. Sojčí pírkó za kloboučkem je rozkošná věc, kdežto ocelové péro připadá mi velmi ohyzdné v ruce, která právě touží po rýči nebo motyce, po lýku, jímž se přivazují růžové keře k tyčkám, nebo po kolíku, jímž se dělají jamky na salát. Objednal jsem si faldovačky a poslední městské kalhoty utrpěly těžko napravitelné trhliny při poslední naší partiji. 15 20

Víte, čemu se říká u nás partija? Například tomuhle: Podřimuji po obědě na posteli, která je mi ve dne pohovkou. Myslím si: chvilčku jen, neboť mám práci. Tu však vrazí do sednice mistr Bandouch ještě s jedním drantem, třetí šklebí se za oknem, stáhnou mne z postele, podávají mi láhev s domácí slivovicí a vzhůru na proutky do Melatína! To budou zatracené proutky, už to vidím. Ale třem se křehký člověk neubrání. A tak děj se vůle boží. Táhneme blátem na Soběšice. Nikoho nepotkáváme, abychom mu dali „dobrý den“, a tak mine cesta ve svatém pokoji. V Soběšicích první zastávka. Krátká. Druhá bude v Outěchově, třetí bohdá v Adamově, a kdož ví, nebude-li čtvrtá v Babicích. Po prvním zastavení jdeme již hřmotněji. Láhev se slivovičkou již se nepodává, ale hází pěkným 25 30 35

obloučkem. S babkami máme mnoho řečí. A co čert nechce, nahoře v lesích spatří mistr Bandouch jedle s jmelím. A hop na jednu. Aby ta kanická z minulého měsíce — však se ještě na ni pamatujete snad — nebyla poslední. Je to
5 jedlička jen, mistr Bandouch ani tuze nefuněl, a kytice jmelí, poněkud zvětralá již, už byla dole. A jde se dále. A zase babka s dřívím, ale za ní mládenec s pěkným borkem. Jakže? Takhle vy, šelmy, šatíte knížete pána! Dolů s borkem! Tak tak, mladí páni, beztak chlapec má padoucnici! Vždy dva a dva neseme borek až do dědiny,
10 pámbu nám zaplatí za milosrdný skutek a — druhé zastavení. Bohužel poslední. Padá snížek, jako obyčejně na Outěchově. Zastavení trvá až do jedenácti. A pak dolů na Panské louky a Myší dírou k nám. Beníček drží se mne
15 jako klišťe, mistr Bandouch dělá dlouhé kroky a druhý mistr, který nese lucerničku, nechává nás co chvíli potmě. Až na několik kozelců a ty rozbité kalhoty došli jsme šťastně a v jednu byl jsem zase v posteli.

Tedy, to je u nás partija. Není tak uhlazená jako v Besedním nebo u Stopků v Brně, ale spí se po ní lépe. Plíce jsou vyvětrány, hlava skoro čistá.

Ostatně, když se tak rádně na sebe podívám, učinil jsem za těch pár let mezi lesy náramný pokrok v takzvaném návratu k přírodě. Přijdu-li do města — a na mou duši,
25 nejdu tam, nemusím-li —, je mi již pomalu jako medvědu na parketách. Dámám, co na srdci, to na jazyku, říkám bezděky nezdvořilosti. Krok mám delší a pádnější a moje ruce nehodí se již do slušné společnosti. Nestrkám jich také do ní: z městských nemocí jsem docela vyléčen. Žádná recidiva. Natož nostalgie. Ostatně, latentní nostalgii měl jsem
30 kdysi jen ve městech, a nebyla-li akutní, tož jen proto, že horký život nedovoloval mi zamysleti se nad sebou. Nerozumné ženy, které bděly nad mým mládím, odvrátily mne od venkovské půdy, od pravé vlasti. Vracím se k ní, vrátil jsem se. A městské uniformy již na sebe nevezmu; jsem
35 skoro čtyřicetiletý Glahn a moje panna Eduarda se doufám umoudří, a až se naučí kozy dojit a trávu žítí, může to daleko přivést, a já s ní...

Mluví však o věcech příliš vnějších. Je tu ještě něco hlubšího. V drsném vzduchu, prosyceném puchem chlívů a vůní pryskyřic, stává se člověk přirozeně sám drsným, naučí se také chápati upřímnou neotesanost, ale má-li za sebou kus života politického, literárního a kulturního, přijde na chuť i oné vnitřní drsnosti, která je základem charakterů a silných individualit. Rozejde se definitivně s diplomatickou uhlazeností a povrchní líbivostí. Všude. V umění i v politice. 5

Chtěl jsem se vrátiti, vrátil jsem se. A třebaže zpočátku noha kolísala poněkud, nebylo přece jediného krůčku zpět. Hned řeknu jasně, co si myslím. Například: Zdálo by se, že člověk žijící stále mezi primitivními lidmi a nemající lepších přátel nad ně, žijící v drsném světě lesů, kopců a vod, ztrácí nutně smysl pro něhu, jemný cit, vkus, odstín a skutečnou podstatu umění, poněvadž v nekulturním svém prostředí nenalézá pro ně dosti přímé potravy. A přece opak je snad pravda. Najdeme-li něhu u kultivovaného člověka, vyhlíží jako samozřejmost a zdá se vyjadřovati se konvenčně. Kdežto něha u člověka hrubého působí jako zjevení. Také příroda, a čím divočejší, tím lépe, jest nejlepší školou jemnocitu, vkusu a odstínu. Zachraňuje před jejich šablonou, protože vede k jejich hlavnímu zdroji. Začínáme znovu, učíme se v přírodě, je to málo snadno, zůstaneme snad v polovině cesty, ale čemu se naučíme, to je čisté a zdravé. A pak rozumějící půvabu drsnosti, kouzlu věcí primitivních, chápeme výraznost a tím již dostáváme se pomalu i k pravé podstatě umění. Jako prve cit, teď oko a sluch odnaučí se předsudkům. Zavrhneme všecko konvenční; všecku virtuóznost, hladkost, líbivost dáme za jedinou krásu drsné výraznosti. A jsme-li sami umělci, půjdeme za touto výrazností, půjdeme nevyšlapanými cestami za svým pudem a poučením přírody. Tak šli nejlepší a jejich odměnou bylo věčné mládí... 10 15 20 25 30

Anebo v politice. Zdálo by se, že člověk, který pochopil krásu života živočišného a rostlinného a zkrotl poněkud, srovnává svou lidskou malichernost s jejich vznešeným klidem — a to se děje myslím všem osvícenějším uprchlíkům 35

- z města —, stane se velmi lhostejným k bojům společenským, zejména ke rvačkám politickým. Že si řekne: chci míti pokoj, chci se zastaviti zde, uprostřed slunečné stráně, jako ztepilá bylina, které se nedotýká vaše pitomá vřava.
- 5 Snad se to děje tu a tam. Ale zároveň stává se i, že s pocitem příslušnosti k zelené zemi a krevního bratrství s jejími ryzími tvory vzchází v člověku i ještě vyšší pocit hrdosti a práva na svobodu, velikolepý pocit lidství, opřeného o svatost života. A tu cítí člověk dvojnásobně a jako na sobě samém
- 10 každé násilí, páchané na individuu jako na společnosti, jako na národě, a opovrhne dvojnásobně vším, co jest oporou hmotné i duchovní tyranie: bezcharakterností, zbabělostí, prodajností, zisťností. Dostává tvrdou palici starého sedláka...
- 15 A tak, po mnoha oklikách, dostáváme se k něčemu, co jsem měl na mysli, než jsem počal psáti. „Chceme se vrátiti...“, četl jsem tuhle v prvním čísle nového brněnského obdeníku. A jako člověk, který se také vrátil, ale bez krůčku zpět, chtěl bych říci těmto pánům, kteří se vrací jako raci:
- 20 To, k čemu se chcete vrátiti, je bývalá nejtemnější pevnina, jest vlast, kde se potmě čachruje v míru a bázni boží, jak po tom prahnou všichni, kdož se štítí světla, je vlast se zavazanýma očima zaprodávána tomu, kdo dá více. Není-li na Moravě všecko v pořádku, je tu aspoň světlo již. A o toto
- 25 světlo, jen o toto světlo tu běží vám, poněvadž vám překáží, a o toto světlo, jen o toto světlo tu běží nám, kteří máme tolik lásky k lidu, kolik vy zisťností. O světlo jde. O světlo, které ostatně i v Čechách vrhá obrozené paprsky do tmy kramářských cestiček.
- 30 A noví lidé, s modrýma, upřímnýma očima vykukují nový lepší český život, jako ty koniklece u nás na brdku jarní slunce.